

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio XIII. Quomodo Relationes Divinæ ab Essentia distinguantur ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

Divinæ; neque enim sunt puri termini, sed tales modi.

276. Oppones 2. Modus distinguitur modaliter à suâ realitate; sed Relationes solum virtualiter distinguuntur ab Essentia, ut infra dicemus; ergo non sunt illius modi. Resp. majorē esse veram de modis creatis, qui tales sunt à parte rei, qui licet absque suis realitatibus existere non possint, possunt tamen realitates sine illis existere, prout alibi diximus in Physica: at verò in divinis aliter se res habet; siquidem ibi Relationes sunt modi virtualiter, quatenus manent extra Essentiam, à quâ virtualiter distinguuntur, & suo modo modificant, & terminant.

277. Oppones 3. Licet Relationes non sint de conceptu primario Essentiæ, ut Natura est, sunt tamen de illius conceptu, ut substantia est; sed hoc sufficit, ne dicantur illius modi, sed sint ipsa Essentia, & Substantia Divina; ergo &c. Respondeo negando majorem; neque enim Relationes sunt de conceptu formali Essentiæ, ut Natura est, neque ut substantia est, cum non includantur in conceptu formali Essentiæ, sive substantiæ absolute sumptæ, ut infra dicemus; alioqui non possemus verè dicere Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum esse eandem omnino Essentiam, & Substantiam, cum Relationes sint veluti rationes eorum distinctivæ; hoc autem est contra Sanctos Patres, & Theologorum sensus.

278. Oppones 4. Spiratio activa est Relatio Divina; & tamen non est terminus Naturæ, neque substantiæ Divinæ; ergo neque illius modus. Respondeo negando consequentiam; adhuc enim est illius modus, quatenus est origo, & veluti actio determinans Naturam ad certam productionem, quod sufficit, ut patet in actionibus creatis, quæ licet sint modi, non respectu agentis, sed termini producti, quatenus cum hoc, & non cum illo identificantur; Spiratio tamen activa, quia cum principio producente, & non cum termino producto identificatur, non hujus, sed illius est modus.

SECTIO XIII.

Quomodo Relationes Divinæ ab Essentiâ distinguantur?

279. Ujus difficultatis occasione disputant hic aliqui de distinctione Attributorum à Natura, & inter se, mutuâque eorum inclusionem, quod quia magis

proprie ad materiam de Attributis spectat, & de illo jam satis in Metaphys. tract. 1. d. 3. à n. 775. de solâ distinctione Relationum à Natura, mutuâque inclusionem, quod proprium est hujus loci, agemus, etiam si de illa jam egerimus loco proxime citato, neque enim prætereundam censuimus adde præcipuam in hac materiâ difficultatem, cum omnes de illa hic mentionem faciant. Unde:

280. Notabis primò, distinctionem, prout alibi diximus in Metaphys. tract. 1. d. 7. à n. 201. adæquatè dividi in realem, & rationis: prima datur à parte rei: Secunda non nisi per intellectum plurificantem rem unam realem in plures intentionales. Pugnāt aliqui pro tertio membro distinctionis, nempe virtualis; alii verò sumunt distinctionem virtualement pro distinctione rationis, & promiscuè utuntur his nominibus. Neutrum placet: ne tamen nostrum judicium similiter displiceat.

281. Notabis secundò, distinctionem virtualement dupliciter sumi posse: Primò prout idem valet, atque distinctio in potentia, & tunc datur, quando licet non dentur plura actus, nec à parte rei, nec per intellectum, dantur tamen plura potentialiter. Et si ita sunt plura potentialiter, ut reducta potentia ad actum, fiant plura actus ex natura rei, distinctio illa virtualis est ex natura rei potentialis; ut effectus, qui potentialiter continentur in causa, in qua sunt actus unum, potentia tamen distinguuntur realiter. Si tamen ita sunt plura potentialiter, ut solum per intellectum possint actu plurificari, tunc distinctio illa virtualis erit distinctio rationis potentialis; sic perfectiones Divinæ, quatenus intellectus illas non plurificat, distinguuntur virtualiter, id est per rationem potentialiter.

282. Secundò sumitur distinctio virtualis actualiter, quæ prout sic datur in rebus secundum se absque operatione intellectus, & idem valet, atque distinctio eminentialis: & cum distinctio absolute supponat pro reali, quæ est simpliciter, & absolute distinctio; idem etiam valet distinctio virtualis absolute loquendo, atque distinctio realis, non formaliter, sed eminenter, quatenus scilicet, quavis non sit propria distinctio, sed potius identitas, tamen quoad effectus, qui identitati non repugnant, idem præstat, atque propria, & realis distinctio; ac proinde quæ sic distinguuntur, licet formaliter non sint plura; ita tamen sunt unum, ut tale unum possit sortiri effectus plurium; sicque possit terminare plures conceptus formales; vendicare rationem plurium conceptuum objectivorum; de se invicem negari; & absque operatione intellectus subjici prædicatis contradictoriis, quæ sunt effectus distinctionis realis. Hoc posito.

283. Dico I. Relationes Divinæ aliquo modo, saltem virtualiter, aut per rationem distinguuntur à Naturâ Divinâ. Ita omnes Doctores Catholici, qui id cōmuniter supponunt, adde ut oppositum (quidquid in aliis materiis dicant Nominales) judicent erroneum, ut videre est apud P. Ruiz de Trinit. d. 12. sect. 4. P. Martinon. d. 3. & 25. sect. 3. n. 29. & alii. Probatur, quia prædicata contradictoria non possunt absque aliqua distinctione verificari; siquidem evidens est, quod de eodem secundum idem non potest simul idem prædicatum affirmari, & negari; alioqui posset aliquid simul esse, & non esse; existere, & non existere, quod directè, & immediatè est contra lumen naturale; sed de Natura, & Relationibus Divinis verificantur prædicata contradictoria; ergo Natura, & Relationes aliquo modo distinguuntur.

284. Probatur minor, consequentia enim rectè colligit, quia de fide est, & constat ex Concil. Florent. sess. 18. §. Divina substantia: ibi: Substantia, inquit, cum Personis communicat; proprietates verò nequaquā communicabiles sunt. Et sess. ult. in litteris unionis: Omnia, inquit, quæ Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo dedit gignendo, præter esse Patrem. Et Concil. Toletan. 6. & 11. in fidei profession. affirmat, solum Filium assumpsisse Humanitatem in eo, quod proprium est Filii; non quod est commune Trinitis ex quibus, & aliis similibus constat, veras esse has propositiones: Natura communicatur; Paternitas non communicatur: substantia Verbi terminat immediatè Humanitatem; Natura non terminat immediatè Humanitatem: Pater generat, & Filius generatur; Natura neque generat, neque generatur; Natura non producit, neque producit; Filius producit, Spiritus Sanctus producit; sed hujusmodi propositiones

siones sunt contradictoriae; ergo non possunt de eodem sine aliqua distinctione verificari.

285. Confirmatur primò, quia idem secundum idem non potest esse principium conveniendi, & differendi; sed Personae Divinae conveniunt in eadem Natura; differunt verò in Relationibus; ergo hæc, & illa aliquo modo distinguuntur. Secundò, quia Natura Divina est una, & eadem in tribus Personis; subsistentiæ autem relativæ sunt tres; sicque Personæ sunt idem in Natura, non tamen in proprietatibus; & Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt idem Deus, non tamen eadem Persona; ergo necessario fatendum est, rationem Personæ aliquo modo distingui à ratione Deitatis; siquidem quando sola nomina distinguuntur, & res significata est omnino eadem, non possunt contradictoria verificari propter solam nominum diversitatem; sic enim supposito quod *ensis*, & *gladius* idem significant, nihil potest negari de ense, quod affirmetur de gladio.

286. Dicent primò cum Nominalibus Concil. Rhemenf. sub Eugen. III. definire: *Nec aliqua ratio Theologica, inquit, inter Naturam, & Personam dividetur, &c.* Sed contra, quia Concil. cit. solum ibi damnat errorem Gilberti, de quo infra, qui nomine distinctionis, seu rationis theologicæ intelligebat distinctionem realem, prout hæc opponitur distinctioni, seu rationi mathematicæ, quam dicebat virtutalem, seu rationis: non autem excludit prædictum Concil. omnem distinctionem; etiam rationis inter Naturam, & Personalitates, ut dicemus.

287. Dicent secundò, dignius, & perfectius concipi Simpliciter Divinam, si nulla ibi omnino distinctio intercedat. Sed contra primò, quia cum simplicitas non opponatur distinctioni, sed compositioni, bene potest stare aliqua distinctio absque compositione, sicque cum summa Dei simplicitate, prout alibi diximus. Secundò, quia falsò supponitur perfectius concipi Personam Divinam absque distinctione; siquidem distinctio virtualis (quæ saltem debet admitti,) cum fundetur in eminentia, importat perfectionem; sicque concipere Personam Divinam absque distinctione virtuali, esset illam concipere sine perfectionis eminentia; consequenterque imperfectam. Vide dicta in *Met. tr. 1. d. 3. à n. 776.*

288. Dico 2. Relationes Divinae non distinguuntur realiter à Natura. In hoc maxime erravit Gilbertus Porretanus Pictaviensis Episcopus, cujus error damnatus fuit in Concil. Rhemenf. sub Eugenio III. & quem ipse Gilbertus retractavit, ideoque non fuit contumax, neque hæreticus, ut dicit *P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 2. n. 3.* Hanc Gilberti sententiam sequutus est non longo intervallo *Durand. in 1. dist. 5. q. 1. n. 5. & dist. 33. q. 1. & dist. 34. q. 2. & in 3. dist. 1. q. 2. n. 15.* quatenus asserit, Relationes Divinas distingui à Natura modaliter, quam etiam opinionem ex iisdem principiis fidei erroneam dicunt cum *D. Thom. P. Soar. P. Vasq. & alii infra citandi.* Contra hos errores utriusque sententiæ sic præsens conclusio probatur.

289. Primò autoritate Sanctorum Patrum, & Concil. apud *P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. & P. Ruiz de Trinit. d. 11. sect. 3. & 4.* specialiter verò ex Concil. Later. de sum. Trinit. cap. *Damnatus*: ubi Concil. definit in Deo non esse quaternitatem rerum; esset autem quaternitas rerum, si Relationes Divinae essent realiter, aut modaliter distinctæ à Natura; siquidem jam Natura esset res diversa à tribus relationibus; ergo &c.

Dicent primò, Concil. solum velle non esse in Deo quaternitatem Personarum. Sed contra primò, quia Concil. aperte loquitur de quaternitate rerum. Secundò, quia intendebat, quamlibet Personam Divinam esse omnino simplicem; hoc est non compositam realiter ex Natura, & subsistentiâ diversis sibi: *Id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus, idem omnino: quæ ultima verba stare non possunt cum distinctione reali, aut modali.*

Dicent secundò, relationes Divinas comparatas ad Naturam non esse res, sed modos; sicque non dari illam quaternitatem rerum. Sed contra, quia licet modus videatur minis distingui à realitate, quam res, realiter tamen est entitas diversa, & res simpliciter distincta, quo sensu verè dicitur, quod subsistentia hominis sit res distincta ab eius humanitate. Additur, quod ab aliis Concil. aliis in locis expressè negatur in Deo distinctio inter Naturam, & relationes, ut habetur in Concil. Rhemenf. & Florent. *sess. 17. 18. 19. & 25. ibi: Nè ipsam eandem substantiam re, non autem solam ratione ab hypostasis, & Personis differre, credere videamur*: hoc autem stare non potest cum tali distinctione.

Secundò probatur rationibus: Prima ratio est, quia in divinis non est distinctio, ubi non est relationis oppositio, ut clamant Concilia, & Sancti Patres; sed relationes non opponuntur Naturæ, cum hæc sit quid absolutum; ergo neque ab illa realiter distinguuntur. Secunda ratio est, quia Deus est omnino simplex, ut definitur in Concil. Lateran. sub Innocent. III. sed non esset omnino simplex, si in re admitteret compositionem ex Natura, & relationibus; siquidem omnimoda simplicitas omnem excludit compositionem; ergo &c.

Dicent primò; distinctio realis, quam relationes habent inter se, non destruit simplicitatem Divinam; ergo neque eam destruet distinctio inter ipsas, & Naturam. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia una Relatio non ordinatur ad componendum cum alia, imò potius ei opponitur, ratione cujus oppositionis ab ea distinguitur: at verò ordinantur ad componendum cum Natura; siquidem ei realiter uniuntur, sicque destruerent summam Dei Simpliciter.

Dicent secundò: Ad compositionem requiritur ratio actus, & potentia, sine quo stare potest distinctio; ergo &c. Respondeo primò negando antecedens; nam partes Continui v. g. realiter component; & tamen non habent rationem actus, & potentia. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam; Relationes enim habent rationem actus, & Natura rationem potentia, quatenus Natura esset determinabilis realiter per relationes ad Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum.

Tertia ratio est, quia quando concretum verificatur de abstracto, aut è contra, non possunt non esse idem realiter, & simpliciter; sed Natura Divina in abstracto verificatur de Relationibus in concreto, ut patet, tùm ex illo Christi Domini Joan. 14. *Ego sum via, veritas, & vita*: tùm ex frequenti usu Scripturæ: Joan. 1. *In ipso vita erat*: tùm ex Concil. Later. cap. *Damnatus de sum. Trinit. ibi: Qualibet trium Personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu Natura Divina.* Concil. Rhemenf. Concil. Nicæn. lib. 2. §. *Sancta, & Magna*: ibi: *Divinitas non est una Persona, sed*

sed tres Personæ. Concil. Ephesin. cap. 14. ibi: Ipse quoque Spiritus Sanctus potentia, & sapientia est, ergo simpliciter, & realiter sunt idem, & non realiter distincti.

296. Probatur Major, quæ sola indiget probatione, quia neque abstractum de concreto, neque è contra possunt verificari in sensu formali; siquidem concretum est totum, & abstractum est pars; pars autem formaliter non verificatur de toto, neque è contra, idè enim hæc sunt falsæ: *Album est albedo*: *albedo est album*: *homo est humanitas*: *animalitas est animal*; ergo solum possunt verificari in sensu identico; sed quæ non sunt idem, non possunt habere sensum identicum; ergo si ita verificantur, non distinguuntur, sed sunt simpliciter idem.

297. Confirmatur primò, quia idè illæ propositiones: *albedo est album*: *homo est humanitas*: sunt falsæ absolute, etiam in sensu identico, quia *homo* involvit subsistentiam distinctam, quam nullo modo involvit *humanitas*; & *album* involvit subiectum, quod nullo modo involvit *albedo*; ergo &c. Secundo, quia aut Natura habet actum, & formaliter negationem relationum; aut non: Si primum; ergo non possunt mutuo verificari: Si secundum; ergo habent identitatem, & non distinctionem.

298. Quarta ratio est, quia ut optimè argumentabatur D. Bern. contra Gilbertum, si relatio Divina est in re quid distinctum, ac diversum à Deitate; aut est quid increatum formaliter; aut creatum; nam in re singulari, & realiter distincta non potest præscindi ab hoc, quod sit quid creatum, aut increatum: Non dices esse aliquid creatum: tum quia pones in Deo aliquid limitatum, & imperfectum realiter: tum etiam quia ut definit Concil. Rhemenf. art. 3. *Credimus*, inquit, *nec aliquas omnino res, sive Relationes, sive singularitates, vel unitates dicantur, & huiusmodi alia in Deo esse, quæ sint ab æterno, & non sint ipse Deus*: Si dicas esse formaliter increatum; ergo erit aliud summum bonum distinctam habens naturam increatam; ac proinde plures entitates erunt plures Dii; aut saltem erunt aliquid Dei, non autem Deus, quæ omnia repugnant; ergo &c.

299. Impugnato Gilberti errore, & Durandi sententiâ, sequebatur impugnanda sententia Scoti in 1. dist. 2. quæst. 4. §. Sed hic restat. & dist. 8. q. 3. §. Ad questionem, afferentis, relationes Divinas distinguere quidem à parte rei à Natura actu, non realiter, ut dicebat Gilbertus, neque modaliter, ut docuit Durandus, sed formaliter, ita ut in ejus sententiâ Relatio addat supra Naturam entitatem, non quidem realiter, aut modaliter, sed solum formaliter distinctam. Undè malè aliqui hanc Scoti sententiam eadem fermè censurâ notant, atque opinionem Gilberti, & Durandi, cum tamen Subtilissimus Doctor cautius locutus fuerit, ut ait P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. n. 2. nunquam enim, ait P. Soar. vocavit distinctionem realem, sed formalem, aut ex natura rei; imò locis proximè citatis dicta q. 4. §. Sed hic restat, vocat distinctionem virtualem, & negat esse realem actualem, concluditque posse vocari rationis. Undè abstinendum judico à censurâ opinionis, quam integra schola tot sapientissimorum hominum, & nobilissima Religiosorum familia luce publicâ tuetur.

300. Verumtamen cujuscunque sit prædicta opinio, si re ipsa ponat entitatem relationis à parte rei actu formaliter distinctam ab entitate Naturæ, improbanda omnino est: Primò, quia sequeretur dari in

Deo quaternitatem rerum formaliter contra Concilia, & Sanctos Patres, de quibus supra. Secundo, quia sequeretur dari in Deo distinctionem actualem à parte rei, ubi non est à parte rei oppositio relativa. Tertiò, quia sequeretur, Deum, seu Personam Divinam non esse à parte rei formaliter simplicem. Quartò, quia sequeretur, non posse à parte rei absolute verificari concreta de abstractis, & è contra; cum à parte rei actu non sint idem. Quintò, quia sequeretur, esse in Deo aliquam entitatem formaliter, quæ non sit Deus; &c. Neque terminus formaliter mitigat rigorem difficultatis; siquidem diversæ formalitates actu distinctæ à parte rei, sunt diversæ entitates, quarum una verè, & in re non est alia; alioqui non sunt actu diversæ, sed eadem entitas. De hoc tamen jam latius in *Met. tract. 1. d. 3. an. 812.*

SECTIO XIV.

Proponitur Sententia tenenda.

CONCLUSIO I. fit: Relationes Divinæ solum virtualiter distinguuntur à Natura Divina. Ita D. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & lib. 2. contr. gentes cap. 4. Magist. in 1. dist. 8. 33. & 34. Alexand. 1. p. q. 56. memb. 2. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. art. 1. D. Bonav. in 1. dist. 7. art. unico q. 3. Henric. Agid. Richard. Gregor. Aureol. Major. Marfil. Capreol. Ferrar. Caiet. Bannez. Canar. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 11. de Trinit. sect. 3. n. 2. P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 2. & 4. n. 5. P. Vasq. 1. p. d. 120. cap. 4. P. Mol. 1. p. q. 28. art. 2. d. 5. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 2. num. 8. P. Amicus d. 19. sect. 4. n. 89. P. Arrub. d. 100. cap. 3. P. Arriaga d. 42. sect. 5. P. Præposit. 1. p. q. 28. a. 2. P. Martin. d. 25. sect. 3. P. Compton. tom. 1. d. 53. sect. 2. n. 5. & alii. Probatur facile ex supra dictis, quia relationes Divinæ aliquo modo distinguuntur à Natura Divina; sed non realiter, non modaliter, neque formaliter; ergo virtualiter. Vide dicta in *Met. tract. 1. d. 3. a. num. 829.*

Utrum autem huiusmodi distinctio virtualis inter Naturam, & Relationes Divinas sit intrinseca ex natura rei; an solum extrinseca per ordinem ad diversum modum concipiendi intellectus; sive ut alii dicunt, sit solum distinctio rationis? Major est difficultas: pro qua: Advertens primò, distinctionem virtualem intrinsecam ex natura rei illam esse, secundum quam de eadem entitate formaliter indivisibili opus est verificari prædicata secundum se contradictoria, & intrinseca, nullo habito respectu ad extrinsecum, & conceptionem intellectus: distinctionem verò virtualem extrinsecam illam esse, secundum quam opus non est à parte rei verificari contradictoria, nisi per ordinem ad aliquid extrinsecum, aut per ordinem ad conceptionem intellectus.

Secundò, distinctionem illam virtualem intrinsecam solum reperiri posse in Deo; siquidem solus Deus propter suam infinitatem ita æquivaleret rebus realiter distinctis, ut capax sit prædicatorum, quæ in creatis reperiri non possunt absque distinctione reali, ut sunt *produci*, & *non produci*; *communicari*, & *non communicari*, quæ de eadem entitate verificantur in Deo absque reali distinctione: distinctionem autem illam extrinsecam reperiri etiam in creatis, quatenus una entitas ita æquipollet pluribus, ut ab ea possint oriri effectus diversi.